

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АНТОШИНА Ірина Володимирівна

УДК 340.11

ІНФОРМАЦІЙНА ФУНКЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА

Спеціальність 12.00.01 – теорія та історія держави і права;
історія політичних і правових учень

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2015

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України.

- Науковий керівник:** доктор юридичних наук, професор,
член – кореспондент Національної академії
правових наук України
ОБОРОТОВ Юрій Миколайович,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри теорії держави і права
- Офіційні опоненти:** доктор юридичних наук, професор,
член – кореспондент Національної академії
правових наук України
СТЕЦЕНКО Семен Григорович,
Інститут кримінально-виконавчої служби,
перший заступник з навчально-методичної роботи;
- кандидат юридичних наук, доцент
ПОГРІБНИЙ Ігор Митрофанович,
Харківський національний університет
внутрішніх справ,
доцент кафедри загальноправових дисциплін

Захист відбудеться 28 січня 2016 року о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.136.01 Міжнародного гуманітарного університету за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 33.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Міжнародного гуманітарного університету за адресою: м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 33.

Автореферат розісланий 25 грудня 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Т.О. Анцупова

Актуальність теми. Процеси глобалізації, які відбуваються в сучасному світі, індивідуалізація суспільства та його інформатизація потребують забезпечення ефективного механізму дії права, охорони та захисту прав людини, зміни ролі права в сучасному суспільстві. Все це обумовлює значний науковий інтерес до вивчення функцій права. Функції права справляють багатосторонній вплив на поведінку людей, на суспільні відносини. На сьогоднішній час функції права забезпечують політичну, соціальну, економічну сфери суспільства шляхом регулювання та координації відповідних відносин, забезпечують правовий порядок у конкретних сферах діяльності та правову культуру, затверджують права і свободи людини та громадянина. Різні шляхи впливу права на відносини між людьми обумовлюють існування різних функцій права, які в реальному житті перебувають у взаємозв'язку і взаємозалежності. Впродовж тривалого часу до сьогоднішнього дня дискусії про класифікацію функцій права постійно поновлювалися, що пов'язано не тільки з динамікою суспільних відносин, але й зі змінами в механізмі дії права. Крім того, змінюються відносини права і держави, тобто право дедалі більше звільняється від залежності від державної влади, яка використовувалася протягом багатьох століть.

Склад та специфіка функцій права не можуть залишатися незмінними, оскільки в процесі змін у соціальному житті відбуваються зміни в рольовому призначенні права. При цьому відбувається становлення нових нетрадиційних функцій та зміна традиційних функцій права стосовно сучасних умов розвитку суспільства.

В юридичній літературі відносно інформаційної функції права сформувалася думка, згідно з якою зазначена функція права виступає як вторинна. Проте на сьогоднішній день відбувається стрімка інформатизація суспільства, затверджується інформаційна влада, формуються інформаційні інститути, відбувається формування сфери інформаційного права. Спираючись на ці процеси, інформаційна функція права виходить на новий рівень свого розвитку та виконує нову роль у системі функцій права.

Нове бачення інформаційної функції права дає можливість глибше осмислити проблематику правової культури, правової інформованості населення, дозволяє визначити роль права як джерела інформації. Інформаційна функція права – один із найважливіших шляхів руху соціальної інформації, яка використовується для передачі необхідних відомостей суб'єктам права. Потреба громадян в отриманні достовірної, своєчасної, повної інформації зростає щодня, як зростає необхідність правової інформованості кожного індивіда та суспільства в цілому, що є передумовою для зростання ролі інформаційної функції права, проведення комплексного дослідження інформаційної функції права.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Спрямованість дисертаційної роботи визначається програмною темою науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» на 2011–2015 рр. «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку української державності та права» (державний реєстраційний номер – 0110U000671) та планом науково-дослідної роботи кафедри теорії держави і права «Наступність та оновлення як тенденція розвитку держави і права сучасної України».

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційного дослідження є теоретичне осмислення інформаційної функції права та її особливостей, місця в системі функцій права. Досягнення зазначеної мети вимагає вирішення таких задач:

- розглянути систему функцій права та її динаміку;
  - визначити правову природу інформаційної функції права;
  - визначити поняття та призначення інформаційної функції українського права, умови її становлення в правовому житті України;
  - розглянути правову інформацію як основний компонент інформаційної функції права;
  - розглянути зв'язок інформаційної функції права і галузі інформаційне право;
  - розглянути взаємодію інформаційної функції права з основними юридичними функціями права (регулятивною, охоронною, виховною функціями права);
  - виділити шляхи та засоби реалізації інформаційної функції українського права;
  - розглянути правову інформованість як результат реалізації інформаційної функції українського права;
  - показати взаємодію інформаційної функції права з інформаційною функцією держави в забезпеченні єдності інформаційного простору України.
- Об'єктом* дисертаційного дослідження виступає система функцій українського права.

Предметом дослідження є загальнотеоретична характеристика інформаційної функції українського права.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження складають підходи та методи сучасної методології, за допомогою яких здійснювався процес осягнення інформаційної функції права.

Антропологічний підхід застосовувався при висвітленні взаємозв'язку та взаємоузгодженості між розумовою діяльністю та формуванням правової культури, правової свідомості особистості. Тобто отримання, накопичення та обмін інформацією є природною потребою людини.

Семіотичний підхід використовувався при дослідженні інформаційної функції права: у процесі комунікації від адресанта до адресату за допомогою коду передається відповідна інформація.

При визначенні місця інформаційної функції права в системі функцій права, а також при дослідженні взаємодії інформаційної функції права з іншими традиційними функціями права були задіяні такі загальнонаукові методи пізнання, як системно-структурний і функціональний (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 2.3). Індуктивний та дедуктивний методи були задіяні для з'ясування змісту інформаційної функції права (підрозділ 1.3). При розгляді генезису ідей про інформаційну функцію права використовувався історичний метод. Під час дисертаційного дослідження при інтерпретації функцій права та правової інформації застосовувався герменевтичний метод (підрозділи 1.1, 1.4). Також при дослідженні інформаційної функції права та результату її реалізації, а саме правової інформованості, застосовувався соціологічний метод (підрозділи 3.1, 3.2). Для розгляду шляхів та засобів реалізації інформаційної функції права та її взаємозв'язку з інформаційною функцією держави використовувався також метод компаративістики (підрозділи 3.1, 3.3), який дозволив досягнути розвитку інформаційної функції в Україні до здобуття незалежності та України сьогодення.

Теоретичну основу дисертації складають дослідження вітчизняних та зарубіжних учених у сфері загальнотеоретичної юриспруденції та галузевих юридичних наук.

Для розширення використання міждисциплінарного підходу були використані праці фахівців у сфері інформації та інформаційного права: І. В. Арістової, І. Л. Бачило, К. І. Белякова, В. М. Брижка, Р. А. Калюжного, Л. П. Коваленко, В. А. Копилова, Б. А. Кормича, О. М. Кохановської, Л. В. Кузенко, В. С. Цимбалюк, М. Я. Швець, Ю. С. Шемшученка.

Також були використані фундаментальні дослідження у сфері функцій права, які здійсняли такі дослідники, як: С. С. Алексєєв, І. Л. Бачило, В. М. Босер, А. Б. Венгеров, В. С. Ковальський, В. А. Копилов, А. Ф. Крижановський, О. С. Лапшина, О. В. Малько, М. І. Матузов, Ю. М. Оборотов, Н. М. Онищенко, П. М. Рабінович, Т. М. Радько, О. Ф. Скакун, Т. С. Соловійов, В. Ф. Погорілко, В. О. Толстік, І. Е. Фарбер, О. Г. Цикаришвілі. У процесі даного дослідження були використані дисертаційні роботи: А. В. Червяковського «Інформаційна функція права та діяльність органів внутрішніх справ по її реалізації» (2002), С. В. Бутузова «Інформаційна функція права» (2004), І. В. Арістової «Державна інформаційна політика та її реалізація у діяльності органів внутрішніх справ України: організаційно-правові основи» (2002).

Нормативну основу дослідження склали Конституція України, чинне законодавство України, законодавчі акти інших держав.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є загальнотеоретичним комплексним науковим дослідженням правової природи, поняття та призначення інформаційної функції права, визначення її ролі та місця в системі функцій українського права. Наукова новизна

дослідження конкретизується у таких положеннях, висновках та пропозиціях:

уперше:

визначено інформаційну функцію права як основну юридичну функцію права, яка діє постійно, без обмеження часових рамок, та реалізує себе через інформаційно-правовий вплив на свідомість та волю людей, їх поведінку, забезпечуючи регулятивну, охоронну та виховну дію права;

обґрунтовано розуміння інформаційної функції права як юридичної функції права, яка відображає правову дійсність та забезпечує правове впорядкування суспільних відносин в умовах визволення права від державної влади та використання інформаційної влади;

показано взаємодію інформаційної функції українського права з юридичними функціями українського права, зокрема з регулятивною, охоронною, виховною функціями права;

розглянуто особливості механізму реалізації інформаційної функції українського права, яке пов'язано з формуванням правової інформованості на шляху до побудови правової держави;

удосконалено:

класифікацію функцій права шляхом виділення традиційних та нетрадиційних функцій права;

взаємодію інформаційної функції права з правовою інформацією, як основного компоненту інформаційної функції права;

визначення правової інформованості як результату реалізації інформаційної функції права;

взаємодію функцій українського права та держави які впливають на формування єдиного інформаційного простору України;

набули подальшого розвитку:

відокремлення галузі інформаційного права як складової перетворення інформаційної функції права в юридичну функцію права;

відокремлення інформаційної функції держави як основної функції сучасної держави.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції можуть бути використані у:

правотворчій діяльності – при розробці та прийнятті законодавчих актів;

правозастосовній діяльності – при підвищенні правової інформованості посадових осіб, розвитку їх мови права, а також при формуванні правового мислення.

навчальному процесі – при викладанні «Теорії держави і права», загальнотеоретичної юриспруденції, при розгляді питань теорії функцій сучасного права, правової культури та правової інформованості.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційного дослідження були апробовані на засіданнях кафедри

теорії держави і права Національного університету «Одеська юридична академія», доповідях на міжнародних науково-практичних конференціях: міжнародній науковій інтернет-конференції молодих юристів «Новітні наукові дослідження держави і права-2011» (22 квітня 2011 р., м. Миколаїв); міжнародному круглому столі «Актуальні проблеми філософії права: права аксіологія» (9 грудня 2011 р., м. Одеса); міжнародній науковій інтернет-конференції молодих юристів «Новітні наукові дослідження держави і права-2012» (20 березня 2012 р., м. Миколаїв); міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 15-річчю Національного університету «Одеська юридична академія» та 165-річчю Одеської школи права «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права» (30 листопада 2012 р., м. Одеса); III Міжнародній науковій конференції пам'яті О. В. Сурілова «Розвиток методології сучасної юриспруденції» (12 квітня 2013 р., м. Одеса); міжнародній науковій інтернет-конференції молодих юристів «Новітні наукові дослідження держави і права-2014» (20 квітня 2014 р., м. Миколаїв).

Публікації. Основні наукові результати дисертаційного дослідження опубліковано у 20 публікаціях, в тому числі 12 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України; 1 статті, опублікованій у зарубіжному виданні та 7 інших публікаціях.

Структура дисертації зумовлена метою та предметом дослідження. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, які містять одинадцять підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 200 сторінок, з них основного тексту 176 сторінок. Список використаних джерел включає 241 найменування і займає 24 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність і ступень дослідження теми, зазначається зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету та завдання, об'єкт та предмет дисертаційного дослідження, вказано на його методологічну основу, розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, наведено відомості про апробацію та публікацію результатів дисертації, структуру й обсяг роботи.

Розділ перший «Методологічні начала вивчення інформаційної функції права» присвячено поняттю та класифікації функцій права, розглянуто особливості інформаційної функції права, зв'язок інформаційної функції права з правовою інформацією та становленням галузі інформаційного права.

Підрозділ 1.1 «Теорія функцій права та генезис ідей про інформаційну функцію права» присвячено становленню теорії функцій права, розглянуто концептуальні погляди вчених стосовно поняття та ознак функцій права.

Для сучасної юридичної теорії питання стосовно функцій права, їх цілісності та тенденцій розвитку є необхідною умовою розвитку правового життя України. Згідно зі змінами соціальних та індивідуальних потреб змінюються і функції права. При цьому традиційні функції права не тільки змінюються, але й відбувається формування нових, нетрадиційних функцій. Функції права покликані забезпечити досягнення цілей правової системи, встановити правовий порядок у різних соціальних сферах, сформувати правову свідомість, правову культуру особистості та суспільства, забезпечити права і свободи людини та громадянина. У розвитку права появляється особливий напрям впливу права у вигляді інформаційного, який змінює не тільки номенклатуру функцій права, але і роль окремих функцій права.

Підрозділ 1.2 «Класифікація функцій права» присвячено проблематиці класифікації функцій права, яка розглядається не тільки у зв'язку з динамікою суспільних відносин, але й з питанням про механізм дії права. Місце та роль інформаційної функції права в системі функцій українського права необхідно розглядати у зв'язку з іншими функціями права. Аналіз функцій права як цілісної системи дає можливість глибше зрозуміти зміст кожної функції права. Розглянута класифікація функцій права на загальносоціальні та спеціальні (юридичні), основні та допоміжні, основні та похідні, загальноправові, міжгалузеві, галузеві, функції інститутів права та правових норм. У зв'язку з появою нетрадиційних функцій права по-новому подана система функцій українського права. Сьогодні необхідно виділення серед спеціальних (юридичних) функцій права таких, як виховна та інформаційна функції права, на які раніше вчені мало звертали увагу. Все це свідчить про звільнення права від держави та дозволяє інакше поглянути на класифікацію функцій права та їх розподіл на спеціальні (юридичні) та загальносоціальні. Доведено, що функції права в сучасних умовах виходять на новий рівень свого існування, набувають більш глобального значення (інтегративна, демографічна, експресивна функції права).

Підрозділ 1.3 «Поняття та специфіка інформаційної функції права» присвячено поняттю та особливостям інформаційної функції права. За допомогою інформаційної функції права доводиться до відома адресатів необхідна правова інформація, відбувається ознайомлення суб'єктів права з позитивними результатами правомірної поведінки та негативними наслідками протиправної поведінки, визначається механізм правової поведінки, забезпечується правова цілісність, гармонія правових відносин та правовий порядок.

Існують такі напрями використання інформації в інформаційній функції права: акумульована сторона функції, що пов'язана із сприйняттям та переробкою правом соціальної інформації для реалізації цілей правового інформування; пізнавальна сторона функції, яка припускає досягнення цілей сприйняття інформації; комунікативна сторона функції, що припускає

встановлення зворотного (інформаційно-правового) зв'язку. Тобто соціальна інформація спочатку сприймається, після чого обробляється та зберігається для подальшої видачі її кінцевому споживачеві. Інформаційна функція права – це основна юридична функція, яка діє постійно без обмеження часових рамок та реалізує себе через інформаційно-орієнтаційний правовий вплив на свідомість та волю людей, на їх поведінку, забезпечуючи при цьому регулятивну, охоронну та виховну дію права.

У **підрозділі 1.4 «Правова інформація як компонент інформаційної функції права»** проаналізовано, що на сьогоднішній день становить собою інформація, яку роль вона відіграє в сучасному суспільстві. Подані визначення стосовно поняття інформації згідно з чинним законодавством України. Також виділено головне призначення інформації, а саме задоволення потреб кожного індивіда, суспільства та держави в цілому. Розглянуті підходи до класифікації правової інформації, яка виступає основним компонентом інформаційної функції права та є складовою частиною соціальної інформації. Інформаційна функція права пов'язана з використанням як правової, так і іншої інформації.

Процес збільшення правової інформації за останні роки визначається реаліями сучасного світу, що свідчить про те, що її можливості значно зростають. Правова система України потребує не тільки певного рівня правової культури, правової обізнаності, але й звісно правової інформації.

Правова інформація як компонент інформаційної функції права повинна відповідати вимогам: доступності, достовірності, правдивості, повноти та ясності. Правова інформація повинна бути достатньою та зрозумілою для прийняття рішення сприймаючим її суб'єктом. На цьому фоні помітно, що правова інформація, як компонент інформаційної функції українського права, відображає законодавство, яке містить багато колізій, величезну кількість нормативного матеріалу, який не має чітких формулювань, що ускладнює їх використання не тільки населенням України, але і юристами.

У **підрозділі 1.5 «Формування галузі інформаційного права та зміна ролі інформаційної функції права»** розглянуто формування такої галузі права, як інформаційна, приводом для виникнення якої послужив стрімкий розвиток інформаційних технологій та проникнення їх в усі сфери соціальної діяльності. Головна роль цієї галузі права полягає в розвитку інформаційно-правових відносин, регулюванні інформаційних відносин в умовах інформатизації, оскільки неурегульованість інформаційних відносин може призвести до відставання українського суспільства від темпів мирового розвитку. Стан інформаційного права відображає роль та місце інформатизації в житті країни та ставлення до неї з боку влади та суспільства в цілому. Регулюючи інформаційні відносини, інформаційне право вносить у суспільство організованість, сприяє забезпеченню гарантій виконання обов'язків держави перед громадянином, виступає гарантом права людини на інформацію. З виникненням галузі інформаційного права

кардинально змінюється роль інформаційної функції права в системі функцій права. Інформаційне право сприяє наданню нового забарвлення інформаційній функції права та дедалі більшому її укріпленню в сучасному суспільстві, що дозволяє вважати інформаційну функцію права належною до спеціальних (юридичних) функцій права.

Розділ другий «Інформаційна функція права серед основних функцій українського права» присвячено зміні ролі інформаційної функції права серед основних функцій права, показано зв'язок інформаційної функції права з такими традиційними функціями права, як регулятивна, охоронна та виховна.

У *підрозділі 2.1 «Інформаційна функція українського права в забезпеченні його регулятивної функції»* розглянуто особливості інформаційної функції права в системі функцій права та показано, як дана функція права взаємодіє з такою традиційною функцією права, як регулятивна. Тобто поряд із традиційними функціями права появляється інформаційна функція права, що відображає зміни в праві як соціальному явищі в умовах відносної незалежності права від держави.

Правова інформація сприймається індивідом та з її допомогою проводиться межа між правовим та неправовим, законним та незаконним. За допомогою впливу правової інформації формується правосвідомість особи, забезпечуються передумови для здійснення регулятивної функції права.

Проаналізовані характеристики регулятивної функції права та особливості механізму її реалізації. Розглянуто правове регулювання та інформаційний вплив права як цілеспрямоване поширення правової інформації на суб'єктів права, що і з'єднує інформаційну і регулятивну функції права. Тільки за допомогою правового регулювання суспільних відносин досягти правомірної поведінки неможливо, воно ґрунтується на необхідності інформаційного впливу та використанні інформаційної функції права. Було виявлено, що інформаційна функція права перебуває в тісному зв'язку з регулятивною функцією права.

У *підрозділі 2.2 «Інформаційна функція українського права в забезпеченні його охоронної функції»* розглянуто, як інформаційна функція права взаємодіє з традиційною охоронною функцією права, яка спрямована на забезпечення порядку та стабільності в суспільстві, захист прав громадян та охорону позитивних і викорінення шкідливих для людини, суспільства і держави негативних явищ. Охоронна функція права спрямована на розвиток громадянського суспільства та правової держави, в якій інформаційний обмін стає важливим компонентом правового буття.

Показані правові засоби, що виступають мірою інформаційно-психологічного впливу, за допомогою яких досягається вирішення економічних, політичних, соціальних завдань. Розглянуто охоронну функцію права як одного з основних напрямів правового впливу

на суспільне життя та здійснюваної при цьому правової заборони, санкцій та інших засобів, що дозволяють забезпечити права та свободи людини. Якщо призначення інформаційної функції права полягає в забезпеченні правової інформованості людини, то завдання охоронної функції права – у забезпеченні її правомірної поведінки. Встановлені заборони та обмеження не зможуть реалізуватися без отримання суб'єктами правовідносин правової інформації, яка б орієнтувала їх на правомірну поведінку.

У *підрозділі 2.3 «Інформаційна функція українського права в забезпеченні його виховної функції»* розглянуто, як інформаційна функція права пов'язана з виховною функцією права, їх сумісний вплив на правосвідомість людини. Інформаційна функція права зумовлює виховну функцію права, визначає основні характеристики виховної функції права, напрями її впливу (які спрямовані на формування та підвищення рівня правової культури, правової поведінки, правової свідомості громадян). Можна стверджувати, що виховна функція права сьогодні виходить на новий рівень свого розвитку, тому її слід розглядати як юридичну функцію права. Розглянуто форми реалізації виховної функції права, які становлять собою напрям виховної дії права на всю систему суб'єктів права.

Інформаційна функція зумовлює виховну функцію права та забезпечує всю систему правового виховання. Основні завдання правового виховання на сучасному етапі розвитку України: формування в людини розуміння змісту основних правових понять, знання основних положень Конституції України та інших нормативно-правових актів, переконання в доцільності дотримання законів, негативна реакція на правопорушення та ін. Основою правовиховної діяльності виступає інформаційна функція права, оскільки підвищення рівня правового інформовання, знання та розуміння права здатне впливати на спрямованість правової поведінки.

Розділ третій «Інформаційна функція українського права в забезпеченні інформаційного простору України» присвячено дослідженню питання механізму дії права у зв'язку з інформаційною функцією українського права, особливостей зв'язку інформаційної функції Української держави з інформаційною функцією українського права.

У *підрозділі 3.1 «Реалізація інформаційної функції українського права: шляхи та засоби»* проаналізована інформаційна функція українського права в аспекті її значення та реалізації в сучасній Україні. Інформаційна функція українського права належить до нетрадиційних функцій права та впливає на регулювання відносин за допомогою доведення необхідної інформації суб'єктам права. Зазначено, що інформаційна функція українського права визначається значенням права як джерела інформації в Україні, особливостями вітчизняної правової культури, рівнем правової інформованості громадян України. Визначено, що інформаційна функція українського права виявляється через систему галузей права. Українське право справляє свій вплив на поведінку людей через численні

інформаційні канали та комунікаційні системи. Інформаційна функція українського права здатна відобразити правову дійсність та дає можливість вийти на впорядкування суспільних відносин, які знайшли своє вираження в правових приписах.

Інформаційна функція українського права – одна з найважливіших складових механізму його дії, яка сукупністю властивих їй засобів доводить зміст правових норм до відома суб'єктів права.

Розглянуто реалізацію інформаційної функції права через єдність суб'єктів, які сприяють здійсненню інформаційної функції права, форми реалізації інформаційної функції права, юридичну основу реалізації інформаційної функції права, право індивіда на доступ до правової інформації. Розглянуто правові засоби, які в інформаційній сфері становлять собою юридичні інструменти, за допомогою яких вдовольняються інформаційні інтереси суб'єктів права та забезпечується досягнення поставлених цілей. В українському праві правові засоби опосередковані інформаційною функцією права та впливають на свідомість і волю людей з метою забезпечення правомірної поведінки.

У *підрозділі 3.2 «Правова інформованість як результат реалізації інформаційної функції українського права»* визначено правову інформованість як основний результат реалізації інформаційної функції права (правова інформованість є втіленням у життя інформаційної функції права), яка пов'язана з освоєнням особистістю правової інформації, що сприяє впорядкуванню правових знань індивіда, позитивному усвідомленню правової дійсності. На сьогоднішній день знання своїх прав та свобод відображає рівень правосвідомості та правової культури як особистості, так і суспільства в цілому. Правова інформованість має різні рівні. Високий рівень правової інформованості є невід'ємною передумовою на шляху до побудови правової держави. Визначено негативні наслідки низької правової інформованості особистості та суспільства в цілому. Стверджується, що сьогодні в Україні її рівень значно відстає від потреб суспільного розвитку, особливо в періоди оновлення законодавства. Зазначено шляхи вдосконалення правової інформованості в нашому суспільстві.

У *підрозділі 3.3 «Інформаційна функція українського права та інформаційна функція Української держави в забезпеченні єдиного інформаційного простору»* проаналізовано зміни функцій держави у зв'язку зі змінами державної організації суспільства, формуванням інформаційного суспільства. Сьогодні фактором могутності держави є інформація та здатність держави мати інформаційні технології і засоби, які дозволяють ефективно обробляти, зберігати та передавати інформацію. Розглянуто позиції вчених щодо поняття функцій сучасної держави, питання стосовно критеріїв їх класифікації та визначено місце в ній інформаційної функції держави. Із сучасними реаліями переходу до інформаційного суспільства інформаційна функція держави укріплює свої

позиції та виступає основною функцією, що пов'язано зі збільшенням обсягів споживання інформації та використанням її в усіх сферах буття людини. Обґрунтовано, що інформаційна функція української держави та інформаційна функція українського права є саме тими двигунами, які здатні виповнити завдання ефективної організації інформаційної сфери згідно зі стандартами, принципами та нормами, які вироблені європейською спільнотою, з урахуванням особливостей розвитку України. Визначені небезпеки, які можуть виникнути в інформаційному просторі та призвести до дестабілізації розвитку суспільства. Взаємозв'язок інформаційної функції держави та інформаційної функції права забезпечує розвиток єдиного інформаційного простору.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дисертаційного дослідження вирішено наукове завдання стосовно теоретичного осмислення інформаційної функції права, визначення її особливостей, ролі та місця в системі функцій українського права. За результатами здійсненого дослідження сформульовано такі теоретичні положення:

1. Система функцій українського права становить собою складне, багаторівневе, ієрархічне, динамічне утворення. Різні шляхи впливу права на відносини між людьми обумовлюють існування різних функцій права, які в реальному житті перебувають у взаємозв'язку і взаємозалежності. Розглядати функції права неможливо без аналізу їх взаємодії, що дозволяє глибше зрозуміти зміст кожної функції права.

2. Склад та специфіка функцій права змінюється у зв'язку зі змінами в соціальному житті та в ролевому призначенні права. До останнього часу в правовому житті не приділялося належної уваги інформаційній функції права, хоч багато дослідників додержуються єдиної думки, що право служить інформаційному забезпеченню суспільства та є джерелом інформації.

Проте накопичення інтелектуально-інформаційного ресурсу служить основою для зміцнення позицій інформаційного суспільства та затвердження інформаційної функції права, за допомогою якої забезпечується правова цілісність, досягається правовий порядок. Тенденція до дедалі більшої інформатизації суспільства посилює роль інформаційної функції права, оскільки формування образу права та правова інформованість особистості складають необхідний момент людського буття. За допомогою цієї функції права доводиться до відома адресатів необхідна правова інформація, відбувається ознайомлення суб'єктів права з позитивними результатами правомірної поведінки та негативними наслідками протиправної поведінки, у результаті чого індивід сам визначає максимально сприятливу для нього модель поведінки.

3. Виділяються три напрями використання інформації в інформаційній функції права. Перший напрям пов'язаний із сприйняттям та переробкою правом соціальної інформації для реалізації мети правового інформування (акумльована сторона функції). Другий напрям припускає досягнення цілей сприйняття правової інформації. У цьому контексті право – це спосіб пізнання дійсності, бо право фіксує соціальну інформацію, використовуючи при цьому певні прийоми та правила (пізнавальна сторона функції). Третій напрям припускає встановлення зворотного інформаційно-правового зв'язку, коли право виступає як засіб спілкування на основі накопиченої соціальної інформації (комунікативна сторона функції).

Таким чином, право першочергово вбирає в себе соціальну інформацію, переробляє та зберігає її, а потім видає кінцевому споживачеві. Інформаційна функція права є самостійною функцією права, реалізується по всіх трьох напрямках. Отже, її можна охарактеризувати як юридичну функцію права, кінцевою метою якої є правомірна поведінка, що заснована на сформованому образі права та певній правовій інформованості.

4. Найважливішим компонентом інформаційної функції права виступає правова інформація як складова частина соціальної інформації. За допомогою впливу правової інформації відбуваються позитивні зміни правосвідомості особистості, сприяння до здійснення нею правомірних дій та стриманості від тих дій, які можуть спричинити негативні наслідки, а також забезпечується передумова для реалізації регулятивної, охоронної та виховної функцій права.

При розгляді інформаційної функції права показниками правової інформації виступають: доступність, достовірність, правдивість, повнота, ясність. Інформація повинна містити оптимальний комплекс відомостей, які є необхідними та достатніми для вироблення та прийняття рішення сприймаючим суб'єктом. Недостатність інформації перешкоджає отриманню необхідних відомостей та прийняттю вірного рішення (повнота інформації), відповідності одержаних громадянами відомостей про правові явища, процеси даних об'єктивної реальності (достовірність інформації), спроможності отримання суб'єктами права тих чи інших відомостей.

Інформаційна функція права є основною функцією, яка здатна відобразити правову дійсність та дає змогу вийти на впорядкування суспільних відносин, які знайшли своє вираження в нормативних приписах. Без джерел інформації та знань, які вони несуть, загубився б увесь сенс права, оскільки ніхто б не знав про існування правових заборон, зобов'язань, дозволів, заохочень та рекомендацій.

5. Інформаційна функція права укріплює свої позиції з виникненням та розвитком інформаційної галузі права, що послужило доданню нових характеристик інформаційній функції права та підкреслило її самостійність та відношення до юридичних функцій права, тобто підтверджується той

факт, що інформаційна функція права набуває визначального значення в системі функцій права.

6. Сучасне суспільство не може функціонувати без здійснення інформаційного обміну, а рушійною силою такого процесу стає використання інформаційної функції права. Виділення інформаційної функції права в системі функцій права дозволяє зрозуміти зміну ролі інших функцій права. При цьому інформаційна функція права дозволяє в іншому ракурсі уявити проблеми правової культури, правової інформованості населення та посадових осіб. Сьогодні інформаційна функція права існує в одній низці з основними юридичними функціями права, такими як регулятивна, охоронна і виховна функції права.

7. Інформаційна та регулятивна функції права передбачають встановлення позитивних правил поведінки для належної організації суспільних відносин та координації соціальних взаємозв'язків. Взаємозв'язок інформаційної функції права з регулятивною функцією права свідчить про те, що інформаційний аспект правового регулювання, з одного боку, виступає як складова частина зазначеної функції, а з іншого – є самостійною специфічною функцією.

8. Взаємодія інформаційної та охоронної функцій права виявляється в тому, що охоронні правовідносини не можуть виникнути без інформування громадян про належну (правомірну) та неналежну (протиправну) поведінку. Завжди існує інформаційне правовідношення, на основі якого виникає охоронне, тобто для охоронних правовідносин характерна деяка похідність їх виникнення від впливу інформаційного. Чим ширше коло інформованих суб'єктів про кількість та природу охоронних відносин, тим вище результат дії охоронної функції права.

Соціальні завдання, які стоять перед інформаційною функцією права, потребують задоволення інтересів сторони, яка володіє інформацією, та сторони, зацікавленої в її отриманні, завдання ж охоронної полягає насамперед у забезпеченні суспільного порядку, підтримці його на належному рівні.

9. Взаємодія виховної та інформаційної функцій права свідчить про те, що ці функції права нерозривно пов'язані між собою. Сьогодні формування правосвідомості українського народу визначає нові якості правової культури, що, у свою чергу, сприяє глибокій повазі до правових основ України, дотриманню норм та принципів права, зіставленню своєї поведінки з рамками закону. Визначені в Конституції України завдання з побудови демократичної, правової держави не можуть бути вирішені без правового виховання, за допомогою якого формується необхідний рівень правосвідомості та правової культури громадян і суспільства в цілому. У сучасний час система правового виховання, яка забезпечує належний рівень правової культури та правосвідомості, повинна бути невід'ємною складовою правової політики держави.

Виховна та інформаційна функції права сприяють підвищенню рівня правової свідомості особистості та спрямовані на запобігання скоєнню індивідами протиправних, антигромадських дій. Основою виховної правової діяльності виступає реалізація інформаційної функції права, оскільки підвищення рівня правового інформування особистості, знання та розуміння права здатне активно впливати на спрямованість правової поведінки.

10. Для інформаційної функції права характерно, що основу правового регулювання складає інформаційний обмін. З іншого боку, правове регулювання відбувається за допомогою реалізації правових засобів, які залежать від змісту інформаційних процесів у суспільстві. Інформаційна – комунікативна система – це визначальний фактор механізму дії права. Правове регулювання здійснюється через свідомість і волю людей та неможливо без правової інформації, як сукупності відомостей про правове життя суспільства.

11. В українському праві правові засоби опосередковані інформаційною функцією права і впливають на свідомість і волю людей з метою забезпечення правомірної поведінки. Якісне використання правових засобів інформаційної функції права сприяє підвищенню ефективності правового регулювання, що дозволяє вийти на новий рівень розвитку українського суспільства.

12. Інформаційні можливості права не безмежні, та для ефективної реалізації інформаційної функції права необхідна участь зовнішніх елементів. До елементів даного механізму слід уважати належними: суб'єктів, які сприяють здійсненню даної функції права; форми реалізації інформаційної функції права (пряма та опосередкована); юридичну основу реалізації цієї функції права (закріплення шляхів реалізації функції права в нормативних актах); право індивіда на доступ до правової інформації. Права суб'єктів у сфері інформації, які закріплені в законах та інших нормативних актах, складають юридичну основу реалізації інформаційної функції права, оскільки право завжди містить у собі певну інформацію, а за відсутності або обмеженого доступу до неї інформаційний вплив на суспільні відносини не відбувається і норми права не реалізуються.

Проблематика інформаційної складової в правовому середовищі пов'язана з реалізацією права на доступ до інформації, яка є визначальним елементом реалізації в цілому інформаційної функції права.

13. Правова інформованість, як результат реалізації інформаційної функції права, має велике значення, бо знання суб'єктом прав та юридичних обов'язків дозволяє підвищувати рівень правосвідомості та правової культури як особистості, так і суспільства в цілому. Правова інформованість виступає як ступінь оволодіння правовою інформацією, обумовленою освітою, правовим досвідом, соціальним статусом, інтересом та психологічною настановою індивіда, сприяє формуванню

поваги до правового закону, розвиває правове мислення, формує правову культуру, стимулює соціально зрілу поведінку особистості в правовій сфері. Правова інформованість дозволяє усвідомлено та компетентно кожному індивідові брати участь в управлінні справами суспільства та держави, належним чином організувати свою діяльність. Високий рівень правової інформованості особистості виступає невід'ємною стороною правової держави. Незнання власних прав, засобів та механізмів їх здійснення, способів захисту є причиною пошуку людиною неправових засобів реалізації своїх інтересів.

14. Здатність сприймати, обробляти, зберігати та користуватися інформацією стає важливою умовою на шляху побудови Української держави та нерозривно пов'язана із забезпеченням громадян інформацією про чинне законодавство, для чого необхідно мати сучасну інформаційну систему. Методи поширення інформації на кожному наступному етапі розвитку України постійно вдосконалюються, інформаційний обмін стає більш насиченим та потреба в ньому зростає. При цьому Українська держава для ефективного функціонування та вирішення різного роду питань задіє свої функції. Зокрема, виникнення інформаційної функції держави залежить від соціальних потреб держави, основних завдань та напрямів соціального розвитку, є виразом сутності сучасної держави. Беручи до уваги реалію переходу до інформаційного суспільства, можна говорити про те, що інформаційна функція держави стає важливішою функцією сучасної Української держави.

15. Інформаційна функція держави та інформаційна функція права є саме тими діючими «важелями», які здатні виконати завдання ефективного управління інформаційною сферою відповідно до стандартів, принципів та норм, які вироблені європейською спільнотою, з урахуванням особливостей розвитку України.

Інформаційна функція права забезпечує розвиток єдиного інформаційного простору, переплітаючись при цьому з напрямками державної діяльності. У цьому виявляється взаємозв'язок інформаційної функції держави та інформаційної функції права, адже функціонування держави в інформаційній інфраструктурі потребує зміни уявлень про право, його призначення, функції, засоби та способи регулювання інформаційного обміну в сучасному суспільстві.

Сумісна дія інформаційної функції права та інформаційної функції держави на соціальну дійсність здатне ефективно визначити напрям розвитку правової культури в Україні, зміст правового виховання населення, служити підвищенню дієвості української правової системи.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Антошина И. В. Понятие и назначение информационной функции права / И. В. Антошина // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (гол.) [та ін.] ; відп. за вип. В. М. Дрьомін. – О. : Юрид. літ., 2011. – Вип. 60. – С. 477–484.
2. Антошина И. В. Информационное воздействие права и информационная функция права / И. В. Антошина // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (гол.) [та ін.] ; відп. за вип. В. М. Дрьомін. – О. : Юрид. літ., 2011. – Вип. 61. – С. 358–365.
3. Антошина И. В. Информационная функция права в реализации правовых средств / И. В. Антошина // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (гол.) [та ін.] ; відп. за вип. В. М. Дрьомін. – О. : Юрид. літ., 2012. – Вип. 63. – С. 98–104.
4. Антошина И. В. Механизм реализации информационной функции права / И. В. Антошина // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (гол.) [та ін.] ; відп. за вип. В. М. Дрьомін. – О. : Юрид. літ., 2012. – Вип. 64. – С. 214–220.
5. Антошина И. В. Связь информационной функции государства и информационной функции права / И. В. Антошина // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (гол.) [та ін.] ; відп. за вип. В. М. Дрьомін. – О. : Юрид. літ., 2012. – Вип. 65. – С. 218–224.
6. Антошина И. В. Взаимодействие информационной и регулятивной функций права / И. В. Антошина // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (гол.) [та ін.] ; відп. за вип. В. М. Дрьомін. – О. : Юрид. літ., 2012. – Вип. 66. – С. 477–483.
7. Антошина И. В. Взаимодействие информационной и охранительной функций права / И. В. Антошина // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (гол.) [та ін.] ; відп. за вип. В. М. Дрьомін. – О. : Юрид. літ., 2012. – Вип. 67. – С. 221–228.
8. Антошина И. В. Информационная функция права в системе функций права / И. В. Антошина // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (гол.) [та ін.] ; відп. за вип. В. М. Дрьомін. – О. : Юрид. літ., 2012. – Вип. 68. – С. 82–87.
9. Антошина И. В. Информационная функция права в механизме действия права / И. В. Антошина // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (гол.) [та ін.] ; відп. за вип. В. М. Дрьомін. – О. : Юрид. літ., 2013. – Вип. 70. – С. 116–122.
10. Антошина И. В. Функции права в современном информационном пространстве / И. В. Антошина // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (гол.) [та ін.] ; відп. за вип. В. М. Дрьомін. – О. : Юрид. літ., 2013. – Вип. 71. – С. 137–143.

11. Антошина И. В. Информационная функция права как общеправовая функция / И. В. Антошина // National law journal: theory and practice» L.L.C. Scientific and practical publication in law. – 2014. – № 1(5). – С. 15–19.
12. Антошина И. В. Информационное пространство и информационная функция современного права / И. В. Антошина // Митна справа : наук.-аналіт. журн. з питань митної справи та зовнішньоекономічної діяльності. – 2013. – № 2. – С. 81–86.
13. Антошина И. В. Традиционные и нетрадиционные функции украинского права / И. В. Антошина // Юридичний вісник. – 2014. – № 2. – С. 6–13.

Публікації апробаційного характеру:

14. Антошина И. В. Понятие и назначение информационной функции права / И. В. Антошина // Новітні наукові дослідження держави і права-2011 : зб. наук. пр. / за ред. С. В. Ківалова, В. О. Тулякова, О. В. Козаченка. – Миколаїв : Іліон, 2011. – Т. 1. – С. 41–45.
15. Антошина И. В. Правовое воздействие и информационная функция права / И. В. Антошина // Новітні наукові дослідження держави і права-2012 : зб. наук. пр. / за ред. С. В. Ківалова, В. О. Тулякова, О. В. Козаченка. – Миколаїв : Іліон, 2012. – Т. 1. – С. 167–171.
16. Антошина И. В. О связи информационной функции государства и информационной функции права / И. В. Антошина // Новітні наукові дослідження держави і права-2014 : зб. наук. пр. / за ред. С. В. Ківалова, В. О. Тулякова, О. В. Козаченка. – Миколаїв : Іліон, 2014. – Т. 1. – С. 123–127.
17. Антошина И. В. Семиотические основания информационной функции права / И. В. Антошина // Актуальні проблеми філософії права: правова аксіологія : матеріали міжнар. круглого столу, 9 грудня 2011 р., м. Одеса. – О. : Фенікс, 2012. – С. 211–216.
18. Антошина И. В. Поняття і призначення інформаційної функції права / И. В. Антошина // Актуальні грані загальнотеоретичної юриспруденції : монографія / Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко [та ін.] ; за ред. Ю. М. Оборотова. – О. : Фенікс, 2012. – С. 151–158.
19. Антошина И. В. Информационная функция права в системе функций права / И. В. Антошина // Теоритичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права : матеріали міжнар. наук. конф., 30 листопада 2012 р., м. Одеса / відп. за вип. В. М. Дрьомін ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». – О. : Фенікс, 2012. – Т. 1. – С. 115–118.
20. Антошина И. В. О формировании новых функций современного права / И. В. Антошина // Розвиток методології сучасної юриспруденції : матеріали Третьої міжнар. наук. конф., 12 квітня 2013 р., м. Одеса / відп. ред. Ю. М. Оборотов ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». – О. : Фенікс, 2013. – С. 142–147.

АНОТАЦІЯ

Антошина І. В. Інформаційна функція українського права. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. – Міжнародний гуманітарний університет. – Одеса, 2015.

Дисертацію присвячено теоретичному осмисленню інформаційної функції права, її особливостей, місця та ролі в системі функцій права, а також її впливу на правосвідомість громадян.

Розвиток інформаційних технологій та комп'ютеризація дають новий розвиток інформаційній функції права та змінюють її роль у системі функцій права. Виділення інформаційної функції права як основної юридичної функції права дозволяє проникнути в проблематику правової культури, правової інформованості населення, що є одним із завдань на шляху побудови правової держави.

У роботі розглядається правова інформація як невід'ємний компонент інформаційної функції права. Приділено увагу формуванню правової інформованості особистості як результату дії інформаційної функції права. Показано взаємодію інформаційної функції права з основними юридичними функціями права: регулятивною, охоронною і виховною. Відображена взаємодія інформаційної функції держави та інформаційної функції права.

Побудова в Україні відкритого, орієнтованого на інтереси людей інформаційного суспільства, в якому кожна людина може своєчасно отримувати, накопичувати та обмінюватися правовою інформацією, підсилює роль інформаційної функції права.

Ключеві слова: функція права, інформаційна функція права, правова інформація, інформаційне право, правова інформованість, реалізація інформаційної функції права, інформаційна функція держави, регулятивна функція права, охоронна функція права, виховна функція права.

АННОТАЦИЯ

Антошина И. В. Информационная функция украинского права. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.01 – теория и история государства и права; история политических и правовых учений. – Международный гуманитарный университет. – Одесса, 2015.

Диссертация посвящена теоретическому осмыслению информационной функции права, ее особенностям, месту и роли в системе функций права, а также ее влиянию на правосознание граждан.

Развитие информационных технологий и компьютеризация дают новое развитие информационной функции права и изменяют ее роль в системе функций права. Выделение информационной функции права как основной юридической функции права позволяет проникнуть в проблематику правовой культуры, правовой информированности населения, что сегодня является одной из задач на пути построения правового государства.

Право, как социальная и личностная ценность при функционировании в различных сферах, тесно связано с процессом информатизации общества и тем самым повышает роль информационной функции права в жизнедеятельности современного человека. Информационная функция права является одним из важнейших путей движения социальной информации, который используется для передачи необходимых сведений субъектам права.

В работе рассматривается правовая информация как неотъемлемый компонент информационной функции права. Уделено внимание формированию правовой информированности личности как результату реализации информационной функции права. Показано взаимодействие информационной функции права с основными юридическими функциями права: регулятивной, охранительной и воспитательной. Отображено взаимодействие информационной функции права и информационной функции государства.

Построение в Украине открытого, ориентированного на интересы людей информационного общества, в котором каждый человек может своевременно получать, накапливать и обмениваться правовой информацией, усиливает роль информационной функции права. Новое видение информационной функции права, дает возможность глубже осмыслить проблемы правовой культуры, правовой информированности населения, определить роль права как источника информации.

Ключевые слова: функция права, информационная функция права, правовая информация, информационное право, правовая информированность, реализация информационной функции права, информационная функция государства, регулятивная функция права, охранительная функция права, воспитательная функция права.

SUMMARY

Antoshyna I.V. Informational function of the Ukrainian law. – Manuscript.

The thesis for the Candidate of Law Degree by specialty 12.00.01 – theory and history of law; history of political and legal studies. – International Humanitarian University. – Odessa, 2015.

The thesis is devoted to the theoretical understanding of the information function of law, its features, place and role in the structure of law functions, as well as its impact on the legal awareness of citizens.

Development of information technologies, computerization, encourages the further development of the information function of law and defines its new role in the function of law. Accentuation of the information function of law as a basic legal function of law, allows us to get into the problem of legal culture and legal awareness of the population that is an important way to build the state governed by the rule of law.

The thesis deals with legal information, as an integral part of the information function of law. Attention is paid to formation of the legal awareness of individual, as a result of implementation of the information function of law. It shows the interaction of the information function with the basic legal functions of law: regulatory, enforcement and educational. Interaction of the informational function of the law and information functions of the State is displayed.

Creation in Ukraine of an open, people-oriented information society, where every individual can receive, collect, and share legal information, enhances the role of the information function of law.

Keywords: function of law, information function of law, legal information, information law, legal awareness, realization of the information function of law, information function of state, regulatory function of law, protective function of law, educational function of law.

Підписано до друку __. __. 2015.
Формат 60x90/16. Ум.-друк. арк. 0,9. Наклад 100 прим.

Видавець і виготовлювач ПП «Фенікс»
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК У№ 1044 від 17.09.2002 р.
65009, м. Одеса, вул. Зоопаркова, 25. Тел. 7777-591.